

Julia Guillamon. *El jove Palau i Fabre. Una família de l'Eixample de Barcelona, el somni d'Eivissa i la Guerra Civil*

Barcelona: Galaxia Gutenberg, 2024. 488 pp. ISBN 9788419738950

A la pàgina final del llibre, l'autor en data l'elaboració entre el 1999 i el 2023: gairebé un quart de segle! Aquest dilatat espai de temps s'explica perquè Guillamon ha volgut remuntar l'inici de la feina a l'any en què va conèixer personalment, a Llançà, Palau i Fabre. Salta una altra sorpresa quan constatem que, per resseguir la trajectòria de l'escriptor fins al 1939, quan tenia vint-i-dos anys, ha calgut un volum de prop de 500 pàgines. També té una explicació, que en aquest cas és doble. D'una banda, Guillamon —fascinat pel món cultural dels anys 20 i 30— ha dedicat un gran esforç per contextualitzar els anys de formació de Palau; de l'altra, ha indagat sistemàticament la petja que aquesta etapa inicial va deixar en la seva obra posterior. Un botó de mostra: «el món que Palau i Fabre va descriure en els poemes prostibularis de *Càncer*, del 1943, 1944 i 1945, estava lligat a una sensibilitat dels anys trenta. Tot, de fet, durant molts anys, va estar lligat a aquesta sensibilitat» (302).

La descripció del context, una documentació molt completa i l'afany de comprensió de la realitat: aquestes són les claus de volta de la metodologia del volum. Encapçalat per una presentació del personatge («El monstre») posada sota el focus del llibre de memòries de títol homònim —sotmès a una lectura crítica— i dividit en set capítols («La família Oller, els Palau i els Fabre», «El trauma de la infantesa», «Un escriptor de divuit anys», «Una casa plena de revistes», «El 18 de juliol a Eivissa», «El daltabaix de la guerra» i «Emboscada, mobilitzat, presoner»), cada un es desplega en un reguitzell d'unitats temàtiques que aborden una infinita varietat d'aspectes vinculats al biografiat i a l'època en què es forma. Ara i adés, un dels ingredients més atractius del llibre és l'actitud del biògraf, que sovint planteja interrogants sobre la interpretació de fets obscurs o no gaire clars, de manera que posa en qüestió versions d'episodis que Palau va deixar escrites i, alhora, formula hipòtesis que permeten al lector reflexionar-hi i treure'n conclusions pròpies.

Després d'incidir en els avantpassats Oller, de tradició sòlidament carlina, el primer capítol ofereix un perfil molt arrodonit del pare de l'escriptor, Josep Palau Oller —decorador, dissenyador, il·lustrador i pintor—, amb referències a les seves col·laboracions al setmanari *Papitu* i, sobretot, al seu cercle d'amistats artístiques (Josep Mompou, Francesc Labarta o Joan Borrell Nicolau) i a les influències que en rep, i a la trajectòria i les característiques del seu estil.

Al segon s'hi troba també un devessall informatiu farcit de detalls: les relacions amb la mare —interpretades per Palau d'una manera traumàtica que la realitat

desmenteix—, l'activitat professional del pare, el domicili i les vacances familiars, les joguines o els anys depriments com a alumne intern al col·legi dels germans de La Salle de la Bonanova —amb identificació de condeixebles i amb paral·lelismes amb els judicis d'Ignasi Agustí i Josep M. de Sagarra sobre el col·legi dels jesuïtes del carrer de Casp. Molt més positiva resulta l'estada, també com a alumne intern i a partir del curs 1931–1932, a l'Institut Tècnic Eulàlia, sobre el qual es faciliten moltes dades i en la revista del qual, *Eulàlia*, Palau publica els primers textos —cròniques, articles i contes—, comentats àmpliament. Alhora, l'exhumació d'altres textos —en aquest cas inèdits, entre els quals un llibre de poemes (*Tot*)— permeten al biògraf referir-se a la influència, en el Palau adolescent, de Josep Janés, Josep M. de Sagarra, Bartomeu Rosselló-Pòrcel o Carles Riba, simultàniament a la descoberta de Lluïl.

El tercer capítol se circumscriu a un any escàs: des del setembre de 1935, quan Palau comença a col·laborar al diari *La Humanitat*, fins a l'esclat de la guerra. Són uns mesos en què no tan sols es produeixen molts «esdeveniments en la vida del jove Palau», sinó que revelen una gran concentració d'activitats culturals: «un remolí de llibres, estrenes de teatre i de cinema, exposicions i conferències» (248). Els primers contactes personals amb el món literari els trava amb Josep Janés i amb Josep Sol, que li facilita l'entrada al diari *La Humanitat*, on Palau debuta com a articulista el setembre de 1935 amb un comentari sobre Bontempelli, autor de llarga projecció en la seva contística posterior. Fins al juliol de 1936, hi va publicar articles sobre novetats bibliogràfiques —sobretot dels Quaderns Literaris i de la Biblioteca A Tot Vent— i, alhora, un seguit d'entrevistes amb escriptors —Sagarra, Janés, Arbó, Escalasans i García Lorca—, l'empremta dels quals en Palau s'examina amb detall, especialment la del darrer. Per teixir l'entramat cultural en què el jove escriptor es forma i la seva actitud, Guillaumon comenta minuciosament la coneguda enquesta de *La Revista* de López-Picó, el 1933, arran del centenari de la Renaixença, o les memòries d'Ignasi Agustí. L'abril de 1936 comença a col·laborar a *La Publicitat* amb poemes i articles que, disseccionats a fons, el posen en contacte amb J. V. Foix, director de la pàgina literària del diari. A banda dels ja citats, altres noms que desfilen en aquesta etapa són Carles Soldevila, Pere Calders o Martí de Riquer.

El quart capítol referma la reputació de Guillaumon —guanyada per mèrits propis i acreditada al llarg de tot el llibre— de devorador d'hemeroteques. Partint del buidatge de contingut, des del 1932, de revistes que rebia el pare de Palau —especialment *D'Ací i d'Allà* i *Mirador*—, s'hi rastreja tot allò relacionable amb la formació de l'escriptor i amb la trajectòria posterior. S'hi exhumen també textos inèdits o s'hi comenten pel·lícules, revistes literàries, obres teatrals o novel·les d'aquells anys que van marcar Palau: Guillaumon no deixa res per verd.

Una cosa semblant passa al capítol següent, centrat a Eivissa, on Palau s'havia desplaçat ben poc abans que esclatés la guerra. Hi trobem un seguit de consideracions sobre l'arquitectura de l'illa i sobre les pintures de tema eivissenc de la casa familiar o informacions sobre personatges coneguts que també hi residien temporalment en aquells moments.

Per part seva, els dos darrers capítols se cenyeixen a les circumstàncies bèl·liques, abordades des de múltiples vessants: les col·laboracions de Palau a la revista *Meridià* i a l'editorial Apolo, la seva intervenció en l'indult a Luys Santa Marina, la relació epistolar amb Marià Manent, els textos inèdits conservats —com ara poemes o les cartes amb els pares—, els mesos d'ocultació en un pis d'unes ties, la mobilització a Olot o l'empresonament al final de la guerra, tot plegat amb un grau de detallisme molt minuciós.

En conjunt, cal destacar igualment la profusió d'il·lustracions, que no tan sols enriqueixen molt el contingut, sinó que també donen peu a una munió d'interpretacions del context cultural en què es desplega la personalitat de l'escriptor. Afegiré encara que, en possessió d'un gran estil, a Guillamon de vegades se l'endú l'alè creatiu, cosa que fa molt atractiva la lectura i no perjudica gens el rigor analític. Molt més enllà d'una biografia estricta, el present llibre constitueix, en síntesi, un fresc completíssim de tota una època. Només s'hi troba a faltar, al final, una relació bibliogràfica recopiladora de totes les referències a articles, llibres i arxius —amb l'arxiu personal de la Fundació Palau al capdavant— esmentades en les notes a peu de pàgina. Cal desitjar, finalment, que la continuació d'aquesta biografia no es dilati gaire. L'esperarem amb candeletes.

MANUEL LLANAS